

החלופות של טראמפ והאינטרס הישראלי

written by מאיר בן שבת | 14.05.2026

עם נחיתתו הלילה בווינגטון בתום ביקורו ההיסטורי בסין, הנשיא דונלד טראמפ יידרש להכריע באחת הסוגיות הבערות שעל שולחנו: נתיב הפעולה מול איראן, על רקע המבוי הסתום במשא ומתן.

בתחילת השבוע, טרם המראתו לבייג'ינג, שיתף הנשיא את הציבור בהרהוריו ואיים: "ייתכן שנפעל נגדה צבאית בסבב לחימה נוסף של שבועיים". הוא אף הבהיר כי אם יתחדשו חילופי האש, הם לא יוגבלו רק ל"פרויקט החירות" ¹ המבצע לפריצת המצור האיראני במצרי הורמוז, שהושהה בלחץ סעודיה ופקיסטן ² אלא יכללו תקיפה ישירה של מטרות בעומק השטח האיראני. כעת נותר לראות אם וכיצד ישפיעו השיחות שניהל עם מקבילו הסיני על המהלכים הבאים של הבית הלבן.

סגן הנשיא האמריקני, ג'יידי ואנס, אמר שלשום לעיתונאים בבית הלבן כי הוא "מאמין שישנה התקדמות בשיחות המשא ומתן עם איראן". לא כך היה אפשר להתרשם מהדיווחים על התשובה שטהרן העבירה להצעת "14 הנקודות" של ארה"ב לסיום המלחמה.

במקום פשרה מציגה איראן גישת שלבים מתוחכמת, שמטרתה לפרק את מנופי הלחץ המערביים. היא דורשת להפריד בין הפסקת הלחימה לסוגיית הגרעין. התוכנית שלה פשוטה: ראשית יוכרז סיום המלחמה בכל החזיתות, כולל לבנון, ויובטח חופש השיט במצרי הורמוז. רק בשלב מאוחר יותר יעלה לדיון נושא הגרעין.

בהנחה שהדיווחים בתקשורת משקפים נאמנה את המגעים במשא ומתן, הרי שהעמדה שהציגה איראן מבטאת ביטחון עצמי רב, ומתעלמת לחלוטין מהמאזן הצבאי בשטח. כך למשל בדרישותיה מארה"ב לשלם פיצויים על נזקי המלחמה, להכיר בריבונות איראנית מלאה במצרי הורמוז, להסיר את העיצומים על מכירת נפט איראני ולשחרר נכסים מוקפאים. אפילו בדרישתה ביחס לזירה המשנית הלבנונית היא לא מסתפקת בהפסקת אש כוללת, ותובעת גם נסיגה ישראלית מוחלטת משטחי המדינה.

כך לא נראה משא ומתן של משטר שחש מובס או שחושש מהחבל המתהדק סביב צווארו. רשימת המכולת האיראנית לא נועדה לפתור את המשבר, אלא לשחוק את ההישג האמריקני-ישראלי, ולמנוע מטרומפ את תמונת הסיום שהוא מייחל לה.

על כל פנים, בתשובתה זו גלגלה טהרן את הכדור חזרה לצידו האמריקני של המגרש. בפני הבית הלבן מונחות כעת ארבע חלופות, בהתאם לדרגת העצימות שיבקש לנקוט. הראשונה היא המשך המצב הנוכחי, שבו עיקר הלחץ על איראן מושג באמצעות המצור הימי.

חלופה זו מניחה שאיראן פגיעה יותר מאשר טראמפ לנזקים שהזמן יגרום, במיוחד לאחר שהרפובליקה האסלאמית תמצה את יכולותיה לאחסן נפט, ובעקבות ההשלכות ההרסניות שעשויות להיות לכך על כושר הפקת הנפט במדינה בעתיד. אם טראמפ הצליח לחלץ מבייג'ינג הבנות מסחריות שיגרמו לה לצמצם את רכישת הנפט האיראני המוברח, הכלכלה בטהרן תיקלע למחנק חסר תקדים, שיגביר את הלחץ לחזור לשולחן הדיונים מעמדת נחיתות.

החלופה השנייה היא חידוש "פרויקט החירות". מדובר בחזרה למבצע הצבאי הממוקד לפריצת המצור הימי האיראני במצרי הורמוז, אך הפעם תחת מטרייה של לגיטימיות בינלאומית רחבה יותר ² אולי אף בהסכמה שקטה מצד סין, התלויה בנתיב שיט זה לאספקת האנרגיה שלה. משוואת התגובה שאיראן יצרה בעניין זה, הן בפעולות נגד כלי שיט, הן בגביית מחיר משותפותיה של ארה"ב במפרץ, מעמידה בספק את היכולת האמריקנית לשלוט בגובה הלהבות בתרחיש כזה.

האפשרות השלישית היא לבצע את מה שטראמפ כינה "פרויקט חרות פלוס". לצד המאמץ לפתיחת מצרי הורמוז הוא ינהל מבצע מוגבל ובו יותקפו מטרות נוספות בתוך איראן. חולשתה של חלופה זו נעוצה בהגדרתה כמהלך מוגבל בזמן ובעוצמה. במצבו הקשה ממילא של המשטר, לא בטוח שהלחצים הנוספים ישכנעו אותו לשנות את גישתו, במיוחד כשמובטח לו לשוב למשא ומתן מהנקודה שבה נעצר.

החלופה הרביעית היא ביצוע אותה מתקפה עצימה שטראמפ הניח על השולחן לפני תחילת המשא ומתן להקרת גשרים, רשת החשמל ומתקני האנרגיה באיראן. מדובר במהלך שיגרום לטלטלה קשה בתוככי איראן, ומן הסתם גם ילהיט את האש בכל האזור.

אפשרות נוספת שעומדת בפני טראמפ בכל שלב היא לקבל החלטה חד-צדדית על "שבירת הכלים". הוא כבר אמר באחד מנאומיו האחרונים כי "אולי עדיף לנו בלי עסקה בכלל". במישור המעשי הכוונה היא לנטישת המשא ומתן, תוך קביעה כי ארה"ב תפעיל את כוחותיה ותאכוף בכוח את מילוי דרישותיה בתחומי הגרעין, הטילים הבליסטיים וחופש התעבורה הימית. חלופה זו עלולה להשאיר את הזירה האיראנית פתוחה, על כל בעיותיה ואתגריה הנפוצים. יש להניח שהיא תחזיר במהירות את כל השחקנים למסגרת של ארבע האפשרויות הקודמות.

כך או אחרת, יש להודות שמנקודת המבט של ישראל, הכבדת ליבו של המשטר האיראני ותרגילי המשא ומתן שהוא נוקט משרתים את הרצון הישראלי. אין שום סיבה לעמוד עם שערן עצר ביד, ולא צריך לספור את הימים. כל יום שבו נמשך המצור על איראן מקרב את המשטר לקיצו. החלפתו של המשטר נותרה כחלופה היחידה שמבטיחה פתרון קבוע לאיומים מצד איראן, ויש לקוות שהמלחמה עוד תוביל לכך.

משוואה חדשה בלבנון

"נמשיך במשא ומתן כאילו אין טרור, ונטפל בטרור כאילו אין משא ומתן" ³ זו הייתה המדיניות הישראלית בתקופת המשא ומתן על הסכמי אוסלו בשנות ה-90. גישה זו הפרידה בין "השחקנים"

בצד האחר של המגרש, וראתה את המשך התהליך המדיני עם אש"ף כאפשרות מעשית, במקביל להתמודדות עם פיגועי הטרור הקשים שליוו אותו.

מאפייני הזירה הלבנונית, האינטרסים ויחסי הגומלין של השחקנים בה אינם דומים לאלה של המערכת הפלסטינית בימי אוסלו. אך המציאות שבה ישראל מתיישבת למו"מ עם הממשלה הלבנונית בזמן שחיזבאללה ממשיך לפוצץ רחפני נפץ על כוחותיה ואזרחיה מצריכה עיון נוסף.

ההגבלות על הפעלת הכוח הצבאי בלבנון משחקות לידי חיזבאללה. הן מאפשרות לו להוציא מחוץ למשחק את ביירות ² מרכז העצבים של הארגון. הן גם קובעות תקרה מרבית, נסבלת מבחינתו, למחיר שהוא משלם. גישה זו גם מאפשרת לחיזבאללה לממש בחופשיות את יתרונותיו בהפעלת רחפני הנפץ, בשעה שהיא כובלת את ידיה של ישראל ממיצוי יכולות הזרוע האווירית שלה.

מערכת הביטחון צריכה להמשיך במאמצייה למצוא פתרונות טקטיים וטכנולוגיים לאתגרי הרחפנים והכטב"מים, אבל לא להשליך על כך את כל יתרה. ישראל צריכה לתקוף את כל שרשרת הייצור, האספקה והאחסון של האמצעים הללו בכל שטחי לבנון. בנוסף, עליה ליצור משוואה לא מידתית שתבהיר כי הפעלת רחפני נפץ נגדנו גוררת תקיפה ישראלית בביירות.

בשעה שחיזבאללה מתאמץ למצב את עצמו כמגן דרום לבנון, הוא צריך להצטייר כמחריבה של ביירות. מדיניות זו עשויה לענות טוב יותר גם על הסיבות שבעטיין ישראל נענתה להגבלת האש.

הכבדת הלחץ על חיזבאללה תשרת את הרצון האמריקני להגביר את הלחצים על איראן במסגרת המשא ומתן העקיף איתה. לגבי הגנרל ג'וזף עאון, בטווח הקצר היא תקשה עליו לנהל משא ומתן גלוי, אך בהמשך תאפשר לו להיות זה שיביא את בשורת הפסקת האש ואת הצלתה של ביירות ² במקומה של איראן, שעדיין מקבלת קרדיט על כך.

אין מקום לאס"ק

מערכת בחירות בתקופה של לחימה רב-זירתית מזמנת אתגרים לא פשוטים במציאות שגם כך סבוכה ומורכבת.

כל ממשלת מעבר או ממשלה שנמצאת בעיצומו של קמפיין בחירות מתקשה לקבל החלטות ארוכות טווח. כל החלטה מבצעית ומדינית ² בין אם הרחבת חזית לחימה, ובין אם חתימה על הסכם הפסקת אש ² נבחנת בחשדנות דרך פריזמה פוליטית.

תוכניות אסטרטגיות ארוכות טווח ותהליכי נורמליזציה מוקפאים בדרך כלל, שכן המדינות השותפות לכך נמנעות מצעדים שיצטיירו כהתערבות למען אחד הצדדים, ומעדיפות להמתין ולראות מי יעמוד בראשות הממשלה הבאה. כל זאת בנוסף למתחים היומיומיים בזירת הפנים, לאתגרי המשילות ולפגיעה בלכידות עקב התחרות וחידוד העמדות.

ועם כל זאת, ישראל לא תוכל להרשות לעצמה להיכנס ל"אווירת סיום קורס" (אס"ק), ובמיוחד בתחומי הביטחון. המלאכה לא תמה באף אחת מהזירות, ולא נוכל לצאת להפוגה עד שתורכב הממשלה הבאה.

אסור לתת לאויבינו את התנאים לאושש את עצמם ולשקם את יכולותיהם. את הדירקטיבה לכך צריך לספק למערכת הביטחון כבר עתה. חרף המחלוקות הקשות, תידרש בנושאים אלה התגייסות של כל הכוחות הפוליטיים כדי להחליט שענייני הביטחון ייוותרו מחוץ להשפעת מערכת הבחירות.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 15 במאי 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.